

Tom Wright en de psalmen

Rondblik
Marc ten Brink

... verhaal van de roepende enkeling

De bekende theoloog Tom Wright heeft een pleidooi geschreven voor de psalmen.* Als ik het goed begrepen heb, heeft dit boek inmiddels een tweede druk beleefd. De boodschap van Wright in dit boek is helder: alleen tot eigen schade kan de kerk de psalmen vergeten.

De rijkdom die in deze liederen naar ons toekomt, is onvergelijkbaar en onovertroffen. Daarom zijn ze onmisbaar voor wie gelooft. We kunnen niet zonder.

Wereldbeschouwing

Het boek is een persoonlijk pleidooi. Dat blijkt met name uit het eerste en het laatste hoofdstuk. In deze beide hoofdstukken laat Wright zich in het hart kijken. Maar Wright zou Wright niet zijn als hij niet zijn brede theologische visie met ons zou willen delen, ook als het over de psalmen gaat. Dat doet hij met verve. In een drietal hoofdstukken schetst hij de grote lijnen van een concept dat hij eerder gebruikte in zijn boek *Gewoon Jezus*, maar dan nu toegepast op de psalmen. Hij doet dat om te laten zien dat de psalmen liederen zijn die ons door het lezen en zingen ervan willen meenemen in een transformatieproces. De psalmen nodigen ons uit om ons een bijbelse wereldbeschouwing eigen te maken, waarin het gaat om een leven op de kruispunten van tijd, ruimte en materie. Wat Wright beschrijft, is hoe in de wereldbeschouwing van de psalmen de

lijnen van verleden, heden en toekomst samenkomen, hoe hemel en aarde elkaar ontmoeten en hoe schepping en nieuwe schepping op elkaar betrokken worden. Het gaat ook in de psalmen, zo schrijft Wright, om het grote verhaal van de Bijbel, om het verhaal dat Jezus kwam vervullen en dat ons tot zingen brengt om er door en door deel van te worden.

Terecht pleidooi

Terecht voert Wright een pleidooi voor de psalmen. Dat is me uit het hart gegrepen. Net als Wright mocht ik als kind opgroeien met de psalmen. In mijn studietijd zongen we samen de psalmen na het eten. De psalmen zijn me vertrouwd geworden en telkens weer ontdek ik hoe bijzonder deze liederen zijn. Net als Wright herken ik hoe je op bepaalde momenten getroffen kunt worden door de diepe zeggingskracht van een psalm. Zo herinner ik mij dat ik een samenkomst bijwoonde voorafgaande aan een begrafenis. Het was bij een aangrijpend overlijden. De bijeenkomst was indrukwekkend en er waren veel mensen aanwezig. Dit had tot gevolg dat het lang duurde voordat

de aanwezigen na afloop de kerkzaal konden verlaten. Tijdens het wachten speelde de organist psalmen en gezongen. Toen duidelijk was dat de laatste aanwezigen de kerkzaal konden verlaten, zette hij nog één laatste psalm in, met alle registers open. Het was Psalm 150. Ik heb nog nooit zo veel emotie gevoeld bij het horen spelen van een psalm, vooral omdat ik daar besepte dat de organist de psalmen heel goed begrepen had. Hier mag ons leven op uitlopen, was de boodschap: louter lofprijzing. Ooit zal er een einde komen aan ellende, verdriet en pijn. Zelfs de dood zal niet meer zijn. We zullen delen in Gods heerlijkheid. Met die bestemming van ons leven wilde de organist ons blijkbaar bemoedigen. Het raakte me diep omdat ik me op dat moment door Gods kracht gedragen wist en me opgenomen voelde in een verhaal van vaste hoop. Ik denk dat Wright ook zo iets kan bedoelen als hij schrijft dat psalmen niet alleen gaan over verandering, maar ook verandering bewerken als je de psalmen hoort en zingt.

Herkenning en vragen

Als het gaat over de kracht van de psalmen, herken ik dus wel wat Wright daarover naar voren brengt. Mooi dat hij hier persoonlijk over schrijft. Voor mijn gevoel had dit persoonlijke dan echter in de hoofdstukken over tijd, ruimte en materie wel meer mogen doorklinken. Wright is een meester in

het vertellen van het grote verhaal, maar juist de psalmen vertellen ook het verhaal van de roepende enkeling. Vaak dacht ik bij het lezen: waar blijft die roepende enkeling, waar wordt het persoonlijk? Waar raakt het grote verhaal mijn leven? Ik las door in de hoop hier in het slothoofdstuk meer over te horen, maar daarin werd ik toch ook teleurgesteld. Bij alle bijzondere ervaringen met de psalmen die Wright daar met ons wil delen, zag ik lang niet altijd de link met de voorgaande hoofdstukken. Het toepassen van losse psalmteksten op gebeurtenissen in je eigen leven, zoals Wright dat in het begin van dit hoofdstuk doet, komt op mij in elk geval niet over als een je persoonlijk toe-eigenen van een bijbelse wereldbeschouwing.

Vragen bij een bredere visie

Wright geeft zelf al aan dat hij in dit boek gedachten naar voren brengt die hij in andere boeken nader heeft uitgewerkt. Bij enkele van die gedachten wil ik in het vervolg vragen stellen. Deze vragen betreffen dus ook breder de visie van Wright.

Het betreft hier allereerst gedachten die Wright uit over het 'christologisch' lezen en begrijpen van de psalmen. Bewust schrijf ik hier het woord 'christologisch' tussen hoge komma's. Dit doet Wright namelijk zelf, om aan te geven dat hij daarmee enige afstand wil nemen van de beperkende manier waarop dit door anderen vaak wordt ingevuld, als gedacht wordt dat óf sommige psalmen reeds vooruitgezien hebben naar de komst van een ideale koning óf dat sommige op die manier gelezen werden door de oude kerk. Daartegenover zet Wright het volgende: 'Ik stel voor dat de hele wereldbeschouwing die de psalmen inprenten te maken had met het kruispunt van onze tijd, ruimte en materie met dat van God, waarvan christenen geloven dat het plaatsvond in Jezus, in hem alleen en wel dramatisch' (p. 28). Voor Wright heeft dit laatste alles te maken met het zelfbewustzijn van Jezus.

Bepalend is voor Wright dat Jezus ook de psalmen (net als al de geschriften van het Oude Verbond) op een nieuwe manier las, zich zo bewust werd van zijn roeping en zich zo kon vereenzelvigen met God (p. 18; veel breder uitgewerkt in het boek *Gewoon Jezus*). Nergens lees ik bij Wright dat dit zelfbewustzijn van Jezus voortkomt uit het feit dat Hij God was. Is dit dan niet een tekort in de 'christologie' van Wright? En zo ja, hoe werkt dit dan door in zijn visie op ons verstaan van de psalmen? Maar ook: hoe werkt dit door in het verstaan van heel de Bijbel en in hoe we onszelf mogen leren begrijpen binnen het grote verhaal van God? Wat zegt dit over verbonden zijn met Christus als ik in Hem geloof? Is mijn persoonlijke verbondenheid met Hem wel zo belangrijk of is het veel belangrijker dat ik me door Hem weer opgenomen mag weten in het grote verhaal van God? Ik krijg dat bij Wright maar steeds niet echt helder.

In de tweede plaats wil ik iets opmerken ten aanzien van gedachten van Wright over het toekomstperspectief

Tom Wright

dat de psalmen bieden. Wright verzet zich duidelijk tegen elke vorm van dualisme waarbij de huidige 'materie' als alleen maar slecht en boosaardig wordt voorgesteld en waaraan we blijkbaar alleen in de weg van onthechting en door een 'niet-materiële' uitredding in de toekomst kunnen ontkomen. Geluk-

kig is dit volgens Wright ook niet het beeld dat de psalmen ons meegeven. Hij schrijft: 'In plaats daarvan bezingen de psalmdichters steeds weer de belofte dat de schepper van de wereld zijn schepping zal vernieuwen, door haar te "oordelen" in de zin van het zich definitief uitspreken tegen alles wat haar heeft gecorrumpeerd en geschonden, en dat eens en vooral recht te zetten' (p. 92). Ook hier valt het me op dat Wright een woord tussen hoge komma's zet. Blijkbaar wil Wright bewust oude dogma's en traditionele begrippen tussen hoge komma's zetten om daarmee aan te geven dat hij er toch wat anders over denkt. Hier roept het bij mij de vraag op welke 'eschatologie' van Wright er schuilgaat achter de woorden die hij neerschrijft. Als 'oordelen' bestaat in 'vernieuwen', bestaat er dan nog wel zoiets als een laatste oordeel? Geeft Wright ons hier niet een ander beeld van het einde van de wereld dan de Bijbel beschrijft?

Vergezicht

Al met al heeft Wright met zijn pleidooi voor de psalmen een boeiend boek geschreven. Niet zozeer omdat het zo veel nieuws biedt ten aanzien van zijn eigen visie, maar wel omdat hij hier een persoonlijke insteek combineert met een nieuwe uitwerking van zijn visie in zijn bezinning op de psalmen. Wright daagt ons uit om de psalmen nadrukkelijk een plek te geven in ons leven en uit de psalmen te leven. Vooral door ze te blijven zingen. Bij alle vragen die de visie van Wright oproept, vraagt hij terecht aandacht hiervoor. Want het is waar: ook in de psalmen opent de Schrift een vergezicht.

Noot

* Dit artikel is geschreven naar aanleiding van: Tom Wright, *Pleidooi voor de Psalmen. Waarom we ze niet kunnen missen*, Van Wijnen, Franeker, 2016, 128 pag., 12,95